
نشانی‌های امر بی‌نشان

تحلیلی بر نظریه اخلاقی ویتگنشتاین متقدم

زهرا تشکری

سرشناسه : تشکری، زهرا
عنوان و نام پدیدآور : نشانی‌های امری نشان: تحلیلی بر نظریه اخلاقی ویتگنشتاین
متقدم / زهرا تشکری.
مشخصات نشر : تهران: سخن، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۱۵۲ ص.
شابک : ۹۷۸ - ۹۶۶ - ۴۰۴ - ۲۷۲ - ۰ :
وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
یادداشت : نمایه
عنوان دیگر : تحلیلی بر نظریه اخلاقی ویتگنشتاین مقدم
موضوع : ویتگنشتاین، لودویگ، ۱۸۸۹ - ۱۹۵۱ م. -- اخلاق
موضوع : Wittgenstein, Ludwig -- Ethics
رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۳ ۵۹۶ ت/ B۳۳۷۱
رده‌بندی دیویی : ۱۹۲
شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۵۲۱۰۱

خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران شماره ۱۲۲۴

تلفن: ۶۶۴۶۰۶۶۷ - فکس: ۶۶۴۹۶۶۱۱

نشانی‌های امر بر نشان

تحلیلی بر نظریه اخلاقی ویتگنشتاین متقدم

زهره تشکری

چاپ اول: ۱۳۹۳

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لینوگرافی: کوثر

چاپ: رامین

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۰-۲۷۲-۳۰۴-۹۶۴-۹۷۸

تلفن‌های تماس جهت دریافت کتاب در منزل یا محل کار:

۱۲-۵۱۱-۶۶۴۶۰۷۲-۶۶۴۶۳

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
ویتگشتاین در یک نگاه	۱۵

فصل اول: انواع تفسیرها / ۱۹

۱-۱. نگاهی به تفسیر پوزیتیویستی از تراکتاتوس ویتگشتاین	۲۱
۱-۱-۱. مقدمه	۲۱
۲-۱-۱. شکل‌گیری حلقه وین	۲۱
۳-۱-۱. جایگاه تراکتاتوس در حلقه وین	۲۳
۴-۱-۱. دیدگاه حلقه وین در باب اخلاقی	۲۴
۵-۱-۱. نتیجه‌گیری	۲۶
۲-۱. تفسیر اخلاقی تراکتاتوس	۲۷
۱-۲-۱. مقدمه	۲۷
۲-۲-۱. نقد ویتگشتاین بر کتاب علم منطق وی. کاسل	۲۷
۳-۲-۱. نقد ویتگشتاین بر فلسفه منطق راسل	۳۰
۴-۲-۱. تحول ویتگشتاین در خلال جنگ جهانی اول	۳۱
۱-۴-۲-۱. گواهی این گمان	۳۲
۲-۴-۲-۱. استنباط راسل	۳۳
۳-۴-۲-۱. بیان خود ویتگشتاین در نامه به لودویگ فن فیکر	۳۵
۴-۴-۲-۱. نتیجه‌گیری	۳۶

فصل دوم: تمایز گفتنی‌ها - نشان‌دادنی‌ها / ۴۵

۱-۲. مقدمه	۴۷
------------	----

- ۲-۲. طرح کلی ویتگنشتاین ۴۷
- ۳-۲. آنچه می‌توان گفت ۴۸
- ۴-۲. آنچه نشان‌دادنی است ۵۱
- ۵-۲. ماهیت منطقی ۵۴
- ۶-۲. نشان‌دادنی بودن منطقی ۵۷
- ۷-۲. نتیجه‌گیری ۶۰

فصل سوم: نظریه اخلاقی ویتگنشتاین مقدم / ۶۹

- ۱-۳. مقدمه ۷۱
- ۲-۳. ماهیت اخلاق: اخلاق ناگفتنی است ۷۱
- ۱-۲-۳. ورای مرزهای زبان بودن اخلاق ۷۱
- ۲-۲-۳. اخلاق ارزش‌های مطلق است ۷۲
- ۱-۲-۳. مرز زبان، توصیف روابط ممکن، علی و معلولی و تجربه شوندۀ امور است: ۷۳
- ۳-۲-۳. متعالی بودن اخلاق ۷۴
- ۴-۲-۳. رازآمیز بودن اخلاق ۷۵
- ۵-۲-۳. تعریف ناپذیری اخلاق ۷۶
- ۶-۲-۳. نتیجه‌گیری ۷۷
- ۳-۳. اخلاق نشان‌دادنی است ۷۸
- ۱-۳-۳. اخلاق در درون جهان نیست ۷۸
- ۲-۳-۳. اخلاق در درون جهان خود را نشان می‌دهد ۷۹
- ۱-۲-۳-۳. مهمل‌گویی ۷۹

۸۰	۲-۲-۳-۳. بیان واضح امرگفتنی
۸۱	۳-۲-۳-۳. هنرها و اعمال
۸۱	۳-۲-۳-۳. ۱. هنرها
۸۳	۳-۲-۳-۳. ۲. اعمال
۸۴	۴-۳. مفهوم اخلاقی زیستن
۸۴	۳-۲-۱. شرح یک تعارض
۸۷	۳-۲-۲. ماهیت زندگی سعادتمندانه
۸۷	۳-۲-۱. دیدسرمدی و کلی داشتن از امور
۹۳	۳-۲-۲. توافق با جهان
۱۰۰	۵-۳. نتیجه گیری

فصل چهارم: تحلیل فلسفی نظریه اخلاقی / ۱۱۳

۱۱۳	وینگشتاین متقدم
۱۱۵	۴-۱. مقدمه
۱۱۶	۴-۲. واقع گرایی / ناواقع گرایی در فلسفه اخلاق
۱۱۷	۴-۲-۱. نقد موریه واقع گرایی تصویری
۱۱۸	۴-۲-۲. نقد هیوبر واقع گرایی تصدیقی
۱۱۹	۴-۳. شناخت گرایی / ناشناخت گرایی در فلسفه اخلاق
۱۲۱	۴-۴. جایگاه نظریه اخلاقی وینگشتاین متقدم
۱۲۱	۴-۴-۱. تفسیر غالب
۱۲۳	۴-۴-۲. تأملی دیگر
۱۲۵	۴-۴-۳. شارحانی متفاوت

نتیجه گیری ۱۳۳

فهرست منابع ۱۳۹

منابع فارسی ۱۳۹

منابع انگلیسی ۱۳۳

نماینه نام‌ها ۱۳۵

نماینه موضوع‌ها ۱۴۹

www.ketaboo.ir

مقدمه

۱- کتاب حاضر به نظریه اخلاقی ویتگنشتاین مقدم می‌پردازد و ضمن شرحی بر آن از ماهیت فلسفی اش خبر می‌گیرد. اما از ابتدا می‌دانم که تحت فضای فعلی دریاب ویتگنشتاین مقدم و حاکمیت تفسیر پوزیتیویستی از تراکتاتوس (Tractatus) (و دیگر نوشته‌های ویتگنشتاین جوان)، حتی سخن گفتن از «نظریه اخلاقی» ویتگنشتاین مقدم نیز با مقاومت روبرو می‌شود. خواهند گفت: وقتی ویتگنشتاین در دوره نخست فکری خود «اخلاق» را «ناگفتنی» اعلام می‌کند چه جایی برای طرح «نظریه اخلاقی» او باقی می‌ماند؟ من در سرتاسر کتاب حاضر به این تردید توجه داشتم و تلاش کرده‌ام با تکیه بر تفسیری متفاوت از تفسیر پوزیتیویستی (یعنی تفسیر اخلاقی از تراکتاتوس) به آن پاسخ دهم.

۲- پرسش‌های اصلی کتاب عبارتند از:

(الف) ویتگنشتاین برای ورود به بحث اخلاق از چه روشی سود می‌جوید؟

(ب) ماهیت نظریه اخلاقی از نظر ویتگنشتاین چیست؟

(ج) اخلاقی زیستن از نظر او چه تعریفی دارد؟

(د) تعریف ویتگنشتاین از زیست اخلاقی (و نظریه او دریاب اخلاق) از نظر

فلسفه اخلاق و در قالب مقولات فلسفی از چه جایگاهی برخوردار است؟ آیا

چنان‌که برخی گفته‌اند نظریه او «ناواقع‌گرا» و «ناشناخت‌گرا» است یا نه؟

۳- و فرضیه‌هایی که در کتاب حاضر پرورده‌ام عبارتند از:

الف) روش ورود ویتگنشتاین به بحث اخلاق، روش مخصوصی است: او تلاش می‌کند که با تدارک یک مقدمه فلسفی دریاب زبان (و جهان) و تعیین مرز آنچه «می‌توان گفت»، راه را برای ورود به عرصه اخلاق هموار سازد.

ب) او اخلاق را ناگفتنی و نشان‌دانی می‌خواند: منظورش از «گفتنی» قولی است که واجد تصویر تجربی باشد و «ناگفتنی» خلاف آن است.

ج) ویتگنشتاین مقدم سعادت‌مندی را در مقوله دگرگونی بیش‌ی جستجو می‌کند: آدمی باید از منظر درستی به عالم بنگرد و خود را با «اراده الهی» همراه سازد.

د) به‌راحتی نمی‌توان رأی او را دریاب اخلاق رأیی ناواقع‌گرا و ناشناخت‌گرا قلمداد کرد.

۴- در این پژوهش چنان‌که متذکر شدم، فرضیه‌ای برای حل مسأله‌ای در میان نهاده‌ام و سعی می‌کنم قبل از هر چیز با مراجعه به متن نوشته‌های ویتگنشتاین مقدم، فرض خود را بیازمایم.^۱ البته در این مراجعه و برای حل پاره‌ای از غموض و پیچیدگی‌های مربوط به متن، از شروح متعددی سود برده‌ام و مدیون توضیحات ویتگنشتاین‌پژوهان مختلفی هستم.

۵- در پایان می‌افزایم که این کتاب حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته فلسفه اخلاق است که در اسفند ۱۳۹۰ و در دانشگاه پیام نور تهران به راهنمایی دکتر محمدحسین مهدوی‌نژاد نگاشته شده است. وظیفه خویش می‌دانم که از تمام آموزگارانم؛

همه آنانی که به من تأمل و تفکر فلسفی در اخلاق را آموختند، بویژه همسر، دکتر علی اکبر احمدی، که این اثر حاصل بهره‌مندی طولانی و مفصل از درس‌های اوست، سپاسگزاری کنم.

پی‌نوشت‌ها:

۱. منظور من از «مثول» مربوط به دوره نخست فکری و بیتگشتین، به‌طور مشخص عبارتند از: یادداشت‌های ۱۹۱۴ الی ۱۹۱۶، تراکتاتوس، درس‌گفتاری در باب اخلاق.